

Mezinárodní platební styk, vybrané finanční transakce

Klára Svobodová

Osnova přednášky

- Platební podmínka
- Placení v hotovosti
- Hladká platba
- Dokumentární akreditiv
- Dokumentární inkaso
- Směnky, šeky
- Bankovní záruka
- Leasing
- Faktoring

Placení v mezinárodním obchodě

- Problémy
  - Strany v různých státech
  - „Dlouhá“ přeprava zboží
  - Protichůdné zájmy stran

Platební podmínka

- Kupní cena
- Měna
- Místo placení
- Doba placení
- Způsob placení

Opakování VÚ

- Článek 53 – povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu
- Článek 54 – povinnost kupujícího učinit všechna opatření a vyhovět formalitám nezbytným k zaplacení kupní ceny (smlouva, právní předpisy)
- Článek 57 – místo placení
- Články 58, 59 – doba placení

Způsoby placení

- Hotovost
- Hladká platba
- Dokumentární akreditiv
- Dokumentární inkaso
- Směnky, šeky

Volba způsobu placení

- Síla postavení jednotlivých stran
  - Ekonomické prostředí dotčených zemí
  - Politická stabilita dotčených zemí
  - Míra důvěry mezi smluvními stranami
-
- Způsob placení ovlivňuje riziko, které nesou smluvní strany!

Hotovost

- V mezinárodním obchodě velmi vzácné
  - Poruchy bankovního systému
  - Vysoké riziko nezaplacení

Hladká platba

- Převod z účtu na účet
- Levný způsob
- Riziko
  - Platba předem (akontace) – kupující
  - Platba po dodání zboží (úvěrový obchod) – prodávající
  - Vysoká důvěra smluvních partnerů (např. předchozí vztahy)
  - Zajištění (např. výhrada vlastnického práva), platba po předložení dokumentů („sight payment“)

Hladká platba

- Právní úprava vztahů s hladkých platů
- Žádná mezinárodní smlouva
- Žádné vzorové podmínky využívané bankami (x akreditivy, inkasa)

Dokumentární akreditiv

- Letter of credit L/C
- Nejčastěji využívané v mezinárodním obchodě
- Finančně nákladné
- Málo rizikové

UCP

- *Uniform Customs and Practice for Documentary Credits – Jednotné zvyklosti a praktiky pro dokumentární akreditivy*
- UCP 600 (2007)
- Pravidla pro dokumentární akreditivy
- Musí být na ně výslovně odkázáno

L/C – pojem

- *Kupující se zavazuje zaplatit prodávajícímu prostřednictvím spolehlivého subjektu (renomovaná banka), který vyplatí příslušnou částku až po předložení dokumentů odpovídajících podmínkám akreditivu.*

L/C - pojem

- Článek 2 UCP 600
  - *Jakékoli ujednání, které je neodvolatelné a které představuje závazek vystavující banky zaplatit při vyhovujícím předložení dokumentů.*
  - *Zaplatit znamená:*
    - ❖ *Zaplatit na viděnou*
    - ❖ *Odpovídat za opožděnou platbu a zaplatit v době splatnosti*
    - ❖ *Akceptovat směnku vystavenou příjemcem a zaplatit v době splatnosti*

L/C - průběh

- Strany kupní smlouvy se dohodnou na placení prostřednictvím dokumentárního akreditivu
- Kupující („žadatel“) požádá svoji banku („vystavující banka“) o otevření akreditivu ve prospěch prodávajícího („příjemce“)
- Detaily o dokumentech (druh, čas a místo předložení)

L/C - průběh

- Vystavující banka instruuje korespondenční banku v zemi příjemce, aby oznámila příjemci otevření akreditivu (vystavující banka tak může učinit i sama)
- Výběr korespondenční banky závisí na bankovní síti vystavující banky
- Prodávající může trvat na určité bance

L/C - průběh

- Korespondenční banka informuje příjemce o otevření akreditivu
- Prodávající odešle zboží, pokud podmínky akreditivu odpovídají smlouvě
- Při odeslání zboží prodávající obdrží dokumenty – přepravní dokumenty (např. konosament), certifikát kvality, certifikát původu apod. – dokumenty předloží korespondenční bance

L/C - průběh

- Banka provede platbu, pokud dokumenty odpovídají podmínkám akreditivu
- Platba na viděnou – prodávající dostane peníze po předložení dokumentů
- Odložená platba – platba bude realizovaná ve lhůtě dohodnuté stranami
- Akceptační platba (směnečná) – banka akceptuje směnku vystavenou na ni prodávajícím
- Jednací platba – banka se zavazuje sjednat směnku vystavenou na vystavující banku nebo kupujícího

L/C - průběh

- Korespondenční banka postoupí dokumenty vystavující bance, která ji vyplatí příslušnou částku
- Vystavující banka předá dokumenty kupujícímu a inkasuje platbu

Nezávislost L/C

- Kupní smlouva x L/C
- Spor mezi prodávajícím a kupujícím z kupní smlouvy nemá vliv na L/C
- Povinnosti banky se vztahují pouze k dokumentům, ne k zboží
- UCP 600 – články 4, 5

Druhy akreditivů

- Odvolatelný x neodvolatelný
- Potvrzený x nepotvrzený
- Převoditelný
- Revolvingový
- S červenou doložkou
- Se zelenou doložkou
- Stand-by

Odvolatelný akreditiv

- Může být odvolán kupujícím nebo vystavující bankou
- Kdykoli do přijetí dokumentů
- Banka nemá povinnost prodávajícímu odvolání oznámit
- UCP 600 neuznávají
- UCP 500 – článek 8
- Není-li akreditiv výslovně označen jako odvolatelný, je neodvolatelný

Neodvolatelný akreditiv

- Je-li akreditiv oznámen prodávajícímu, nemůže být jednostranně zrušen
- Dohody vystavující banky, korespondenční banky a prodávajícího
- Články 2, 10 UCP 600

Nepotvrzený akreditiv

- Korespondenční jedná jako zástupce vystavující banky a nepřipojuje žádný svůj závazek (avízující banka)
- Závazek vůči prodávajícímu pouze ze strany vystavující banky
- Článek 7 UCP

Potvrzený akreditiv

- Korespondenční banka připojuje svůj závazek (potvrzující banka)
- Přímý vztah mezi potvrzující bankou a prodávajícím
- Maximální jistota prodávajícího
- Článek 8 UCP 600

Převoditelný akreditiv

- Prodávající je pouze prostředníkem (1. příjemce)
- Prodávající může část nebo celý akreditiv převést na 2. příjemce (výrobce)
- Článek 38 UCP
- Dohoda stran, souhlas banky
- Musí být výslovně označen jako převoditelný
- Pouze jeden převod

Revolvingový akreditiv

- Dlouhodobá transakce, opakované dodávky
- Akreditiv na určitou sumu, která se v pravidelných intervalech obnovuje

Akreditiv s červenou doložkou

- Umožňuje platbu předem – před odesláním zboží
- Prodávající předkládá bance potvrzení o uskladnění zboží, ale může s ním dále nakládat
- Vysoká důvěra smluvních stran

Akreditiv se zelenou doložkou

- Stejný princip jako u akreditivu s červenou doložkou
- Zboží je uskladněno na jméno banky

Právní vztahy v rámci L/C

- Vztah prodávajícího kupujícího
- Vztah kupujícího a banky (vystavující)
- Vztah mezi bankami (vystavující, korespondenční)
- Vztah mezi prodávajícím a bankou

Vztah prodávajícího a kupujícího

- Kupní smlouva (právní režim - VÚ, národní právo)
- Otevření akreditivu – smluvní povinnost kupujícího
- Neotevření akreditivu => porušení smluvní povinnosti kupujícím (viz taky článek 54 VÚ)
=> nároky prodávajícího z porušení smlouvy

Vztah kupujícího a banky (vystavující)

- Výjimečně s mezinárodním prvkem – kupující se vybírá banku ve svém státě
- Smlouva o otevření akreditivu
  - V ČR 682 a násl. ObZ
  - UCP
  - Kupující dává pokyny ohledně dokumentů

Vztah mezi bankami

- Pravidelně mezinárodní prvek
- UCP, právo rozhodné
- Postavení korespondenční banky (obvykle ve státě prodávajícího)
  - Avízující banka
  - Potvrzující banka

Vztah mezi bankou a prodávajícím

- Záleží na postavení korespondenční banky
- Avízující banka – závazek vůči prodávajícímu má pouze vystavující banka (mezinárodní prvek)
  - UCP
  - Právo rozhodné
- Potvrzující banka – závazek mezi potvrzující bankou a prodávajícím (obvykle vnitrostátní vztah)
  - UCP

UCP

- Nejúspěšnější harmonizační nástroj v dějinách mezinárodního obchodu
- Mezinárodní obchodní komora v Paříži
- Vývoj
  - První soubor pravidel v roce 1929 – přijato pouze ve Francii a Belgii
  - Nová verze 1933 – 40 zemí
  - Další verze – 1951, 1962, 1974, 1983 (170 zemí)
  - Verze z roku 1994 – UCP 500 – problémy
  - Poslední verze z roku 2007 – UCP 600

UCP

- Úprava základních otázek souvisejících s realizací akreditivu (definice, závazky bank, dokumenty apod.)
- Nejedná se závazný právní dokument => včlenění
- *2007 – International Standard Banking Practice*

Dokumenty v rámci L/C

- Klíčová role
- Vymezeny kupujícím
- Standard zkoumání dokumentů
  - Článek 14 UCP 600 – zjevný soulad s podmínkami stanoveným v akreditivu
  - Odborná péče
  - Úplný soulad

Stand-by akreditiv

- Má blíže k bankovní záruce než k ostatním akreditivům
- Banka se zavazuje zaplatit příjemci v případě, že se žadatel dopustí porušení povinnosti
- 1998 International Stand-by Practices (MOK)
- Úmluva OSN o nezávislých zárukách a stand-by akreditivech z roku 1995 (UNCITRAL) – vstup v platnost 1.1.2000, 8 smluvních států

Dokumentární inkaso

- Průběh
  - Prodávající zašle zboží dopravci k dispozici banky ve státě kupujícího
  - Prodávající předá bance ve svém státě dokumenty (faktura, přepravní doklady, ...) a inkasní příkaz

Dokumentární inkaso

- Banka zašle dokumenty s instrukcemi bance ve státě kupujícího
- Banka informuje kupujícího o podmínkách vydání dokladů (zboží)
- Kupující zaplatí nebo akceptuje směnku
- Banka vydá kupujícímu dokumenty
- Bank zašle peníze bance ve státě prodávajícího

Dokumentární inkaso

- 2 základní formy
  - Vydání dokumentů proti zaplacení peněžité částky (D/P)
  - Vydání dokumentů proti akceptaci směňky (D/A)

Dokumentární inkaso

- Právní vztahy
  - Vztah mezi prodávajícím a kupujícím
  - Vztah mezi prodávajícím a dopravcem
  - Vztah mezi prodávajícím a bankou
  - Vztah mezi bankami
  - Vztah mezi kupujícím a bankou

Dokumentární inkaso

- Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární inkasa (*ICC Uniform Rules for Collections*) – MOK, 1995
- Pro vztahy s mezinárodním prvkem – pravidla MPS

Směnky, šeky

- Převoditelné cenné papíry
- Samostatné závazky
- Použití směnky je častější
  - Směnky vlastní
  - Směnky cizí

Směnky – právní úprava

- Kontinentální typ x anglo-americký typ
- Kontinentální typ – vychází z ženevských úmluv (1930 – 31)
  - Úmluva o jednotném směnečném zákoně,
Úmluva o kolizích směnečných zákonů,
Úmluva o směnečných poplatcích
  - V ČR recipovány do ZSŠ (!kolizní normy)

Směnky – právní úprava

- Úmluva OSN o mezinárodních cizích a vlastních směnkách a o mezinárodních šecích
  - UNCITRAL
  - 1988
  - Dosud nevstoupila v platnost – pouze 5 ratifikací

Bankovní záruka - pojem

- Zajišťovací institut
- Slib (prohlášení) banky obsažený v tzv. záruční listině, že uspokojí věřitele do výše částky obsažené v záruční listině, pokud dlužník nesplní určitou povinnost nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině (srovnej např. 313 ObZ)
- Akcesorický závazek x samostatný závazek

Bankovní záruka - členění

- Dělení:
  - 1) Platební x neplatební
    - Podle závazku, za který se ručí
  - 2) Záruka na požádání
    - Finanční částka bude oprávněnému vyplacena na základě jeho žádosti
    - Oprávněný nemusí prokazovat, že dlužník nesplnil zajišťovanou povinnost
    - Banka nemůže uplatnit žádné námitky
    - Srovnej 317 ObZ
    - Riziko pro banku a dlužníka (příkazce)

Bankovní záruka - členění

- 3) Přímé x nepřímé záruky
  - Přímá – dlužník (příkazce) – banka – věřitel
  - Nepřímá – dlužník (příkazce) – banka – banka – věřitel
- 4) Záruka oproti důkazu
  - Věřitel musí prokázat, že dlužník nesplnil zajišťovanou povinnost

Bankovní záruka – právní režim

- Právní vztahy vznikající v rámci bankovní záruky
  - Vztah mezi dlužníkem (příkazcem) a bankou
  - Vztah mezi bankou a věřitelem
  - Vztah mezi bankami
  - Vztah mezi 2. bankou a věřitelem

Vnitrostátní vztahy x vztahy s mezinárodním prvkem

Bankovní záruka – právní režim

- MOK
  - Jednotná pravidla pro kontraktní záruky
  - Jednotná pravidla pro záruky na požádání (*ICC Uniform Rules for Demand Guarantees*)
- Úmluva OSN o nezávislých zárukách a stand-by akreditivech z roku 1995 (UNCITRAL) – vstup v platnost 1.1.2000, 8 smluvních států

Leasing - pojem

- Způsob financování (hlavně finanční leasing)
- Přenechání věci k užívání osobě, která formou splátek zaplatí část nebo celé pořizovací náklady věci i různé poplatky
- Ekonomické x právní vymezení
- Mezinárodní leasing – strany mají bydliště, sídla, místa podnikání v různých státech

Leasing - členění

- 1) Z hlediska předmětu
  - Zboží spotřebního charakteru – v mezinárodním obchodě má zanedbatelný význam
  - Věc investičního charakteru (průmyslové zařízení)

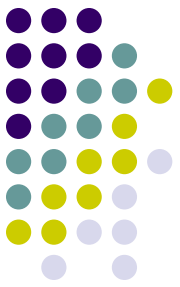
Leasing - členění

- 2) Přímý x nepřímý
  - 3) Operativní x finanční
- Operativní – nespecifikovaná nebo krátká doba, poskytovatel leasingu nese náklady na údržbu věci
  - Finanční – delší doba, nelze vypovědět během základní doby, zaplacení celé pořizovací ceny

Mezinárodní leasing – právní režim

- Úmluva o mezinárodním finančním leasingu
  - UNIDROIT
  - Ottawa, 1988, vstup v platnost 1995
  - Účinná pouze v 10 státech
- Kolizní režim
  - Kvalifikace leasingové smlouvy
  - Volba práva
  - Náhradní hraniční určovatelé

Faktoring - pojem

- Odkup krátkodobých pohledávek, provádění administrativy spojené s pohledávkami
- Význam
  - Zisk hotovosti
  - Vyhnout se vymáhání pohledávek (v zahraniční) a soustředit se na vlastní obchodní činnost
  - Změna mezinárodní pohledávky na vnitrostátní
- Mezinárodní faktoring – pohledávky ze vztahů s mezinárodním prvkem
- Systém jednoho x dvou faktorů

Faktoring – právní režim

- Úmluva o mezinárodním faktoringu
  - UNIDROIT
  - 1988, Ottawa, vstup v platnost 1995
  - Účinná pouze v 7 státech
- Úmluva o postupu pohledávek v mezinárodním obchodě
  - UNCITRAL
  - Dosud nevstoupila v platnost